

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 20. listopada 1865.

List 33.

Kratek poduk od sedanjega sv. leta.

II.

Ali je sveto leto še stara navada?

Že Mozes pred več kot tri tisoč leti je razklicoval ob znožji svete gore sveto leto Božjemu ljudstvu, ali prav za prav Bog sam je s Sinaja oznanil prvo sveto leto. Napovedal je Izraelcem sveto leto kakor čas miru, svetega veselja, čas Božje milosti, čas boljšanja in pravega spreobrnjenja. Tako - le naznanjuje Bog ta lepi, sveti, častitljivi in našemu sercu tolikanj prijetni čas:

„Posvečujte petdeseto leto, in oznanite odpustek ali prostost po deželi vsim njenim prebivavcem; zakaj to je sveto leto. Človek naj zopet nazaj dobi svojo lastnino, in sleherni se verni k svoji rodovini (bodi oprosten, ako je suženj); zakaj sveto je petdeseto leto... V tem svetem letu naj se vernejo vsi k svojim posestvom. Ako kaj svojemu sosedu prodaš, ali od njega kupiš, ne žali svojega brata, (s tem, da bi ga za vselej pripravil ob njegovo lastnino), temuč le po številu let do svetega leta kupi od njega, in po številu pridelkov (ali žetev, kolikor jih bo še do svetega leta) naj ti prodá... Ne žalite svojih rojakov (ne zatirajte, ne poškodujte jih), temuč slehern se boj svojega Boga, ker jez sem Gospod vaš Bog. Delajte po mojih zapovedih, in ohranite moje sodbe, in spolnujte jih, de zamorete brez strahu prebivati v deželi“ itd. (III Moz. 9. id.)

Kaj se je pri Izraelcih godilo v svetem letu in kaj se ima pri nas goditi?

V svetem letu so se pri Izraelcih rešili okovi vsim jetnikom, vse zastavljeno, vse kar je bilo prišlo na tuje, se je povernilo, vsim nesrečnim so se solze uto- lažile, celo zemlja je veselje obhajala, ker tisto leto je počivala, niso smeli sijati, temuč živeli so ob prihranjenih pridelkih poprejšnjih let. Vse serca so se topile neizrečenega veselja, ko so šli trobentarji po vsi deželi in so sveto leto oznanovali.

Ali ne bo tudi nas naj priserčeniši veselje napolnovalo, ko v tolikih in tako hudih stiskah, ob taki telesni in duhovni sužnosti gre do nas tako častitljivi in dragi glas sv. Očeta Pija IX., ki nam sveto leto oznanujejo in z naj gniljivšimi besedami vabijo zbegane otroke sv. Cerkve, da naj se rešijo okovov svojih grehov, se vernejo v prostost otrok Božjih, ter naj se vdeležijo dobrot in milost sv. leta: popolnoma odpustka, ki ga deli sv. Cerkve.

Kaj je popolnoma odpustek?

Je odpušenje vsih časnih kazni (štrafeng), ktere bi mogel grešnik po odpušenem grehu in zasluženih

večnih kaznih še terpeti na tem ali pa na unem svetu v vicah.

Ali se spokorniku samemu ni treba več pokoriti, ako cerkvene odpustke zadobi?

Odpustki so le nadomestovanje za pokorila, ki jih naša slabost dopolniti ne more; torej se mora spokornik tudi sam za svoje grehe pokoriti.

Človek z grehom zapade pravici Božji; tej pravici se mora zadostiti s kaznimi, ktere so primerne njegovim grehom, ako se ima grešnik zopet z razžaljenim Bogom spraviti. *) Za vsak greh tedaj ima človek kaznjen, pokorjen biti, ako se mu ima od- pustiti.

Po tem takem pa bi vse življenje grešnika, ki je Boga žalil, moglo biti neprenehljivo pokorjenje, vse stvari, ki so mu v greh služile, bi se mogle spremeniti v orodje njegovega kaznovanja in pokorjenja; njegovo telo, ki je dolgo časa le grču služilo, bi se moglo na dalje le samo premagovanju in zatiranju podvreči. Tako so sicer res mnogi spokorniki delali vse svoje žive dni. Vender pa je to sploh za slabega človeka pretežavno, njegova slabost mu ne dopusti, da bi vseskozi po tako trudnem in ternjevem potu hodil in da bi z ravno tisto ojstrostjo popravljal napravljene napake in razdjanja, ktera je primerna njegovim grehom in hudobijam. Tudi bi z vso svojo ojstrostjo ne mogel doseči tega, da bi primerno poravnal in se spokoril za vse to, kar je hudega storil.

V taki zadregi mu pride naproti njegova dobra in usmiljena mati, ktera ima neprenehoma naj priserčeniši skerblijivost in prizadevanje, da bi svojim otrokom steze in pota večnega zveličanja tako lepo vravnala in mečila, kolikor je nar več mogoče. Sveta Cerkve tedaj svojim spokornikom dobrotno roko podaja, ona sama jih pelje, da bi se boječi ternjeve poti ne ustrašili in nad dosego svoje večne sreče ne obupali. Sv. Cerkve ima v varstvu zlate zaklade čezobilnega zasluženja Jezusa Kristusa in njegovih svetnikov, iz njih ona jemlje odkupnino, s ktero odrešuje svoje otroke nekterih tistih stisk in kazni, h kterim so bili obsojeni. Tako ima mati sv. Cerkve usmiljenje s slabimi in jim pomaga iz njih nadloge.

Odpustki tedaj so mili darovi za revne in potrebne v duhu, kteri si sami ne morejo pomagati. Dolžan pa je grešnik sam se pokoriti, sam si pomagati, potlej mu bo tudi sv. Cerkve iz svojih zakladov pomagala in mu pridala, česar sam ne premore. Zavoljo tega sv. Cerkve tudi v svetem letu in ob času odpustkov naklada pokorila, da bi spokorniki tudi sami zadostovali po svoji slabosti.

*) Prim. Jub. Abl. str. 8. id. (Massillon.)

Če pa je tvoje telo za pokoro ravno tako zmožno kakor je bilo za greh, pa se vendar nočeš pokoriti in nič ne zatajevati; če bi Božjo pravično jezo lahko tolažil s pokorjenjem, pa le samo svoji zločnosti in lenobi služiš: potem bodi prepričan, ljubi brat, kersanska sestra, da tudi Cerkev ne bo tvojega dolga rešila, tvoji mehkužnosti ne milosti delila, ktera se spodobi le samo gorečnosti in do ktere le samo ubožnost ali slabost ima pravico.

Cerkev nadomestuje za nas z odpustki to, česar naša slabost ne premore. Ne nadomestuje pa za tisto gresno mehkužnost, ki se nikoli nobenemu zatajevanju ne podverže; ne nadomestuje za tisto počutno in občutljivo maloserčnost, ki se že imena „premagovanje“, „zatajevanje“, „post“, „poterpljenje“ ustraši; ne nadomestuje za tisto presiljeno skerbljivost, ki misli, da z zatertjem vsake želje na zdravji škodo terpi; ne zadostuje za tisto mehkužnost in lahkovnost, ki meni da ji je umreti, ako nima vsega, kar ji je prijetno, po volji in zložno.

Kolikorsna koli je tudi naša slabost, ako le spoznamo hudobijo in težo svojih grehov, ako je le Duh božji v naših srcih zbudil resnično skesanje, stud do greha in do naše grešnosti: potlej bomo tudi mi sami v sebi našli dosti priložnosti in pokoril, ktere naj Bogu ponudimo, da bomo njegovo razžaljeno pravico tolažili. Kolikorsna koli je tudi naša slabost, zmiraj bomo imeli nagajenja mertviti, poželenja premagovati, razseseljevanjem se odpovedovati, poniževanja potepeti, zopergovore prenašati: tudi bomo pri vsi svoji slabosti še zmiraj dosti močni, da bomo zamogli svojim počutkom sto in sto prijetnost odreči, in jim namesto tega marsikako britkost nakloniti, kar naše moči ne oslabuje, pa vendar spridenost manjša, spačenost ozdravlja ter našo slabost v pokoro obrača. Kolikor koli pa tudi prenesemo in preterpimo, kolikor koli se pokorimo; bodo vendar naše kazni in terpljenja zmiraj manjši, kakor pa naše zadolženja in grehi, zmiraj bomo še daleč od tega, kar od nas Božja pravica tirja, zmiraj še bo treba s hlapcem v evangeli prositi Gospoda za odlog in poterpljenje, — zmiraj torej bo Cerkev imela še obilno za nas zadostovati z odpustki iz zaslužnja Jezusa Kristusa, Marije Device in svetnikov.

Če se pa morebiti komu ta nauk rezen ali celo ojster zdi, naj pomisli ne le, kako ojstre in dolgoletne kazni je sveta Cerkev v prvih časih nakladala dostikrat le za en sam velik greh, temuč naj prevdarja še bolj to, kako ojstro previdnost Božja sama ob vsih časih cloveštvo pokori. Naj se kdo izmed nas potruži in naj pošteva le en sam dan, kaj ga vse večega in manjšega hudega zadene: vse znotranje in zunanje težave, večji in manjši zopernosti, nadležnosti, zamerze, skerbi, boječnosti, hude skušnjave, bolchanja, strah, zaljenja itd. itd. Ali ne bo mera nadlog enega samega dneva obilno velika, ali ne bo število tacihi priteznosti zneslo več stotin vsak dan? Koliko pa še le cele tedne, mesce, leta? Ali mar kdo misli, da neskončno modri in pravični Bog take britkosti dopuša brez namena, ali da je vse to le slepo naključje? Kdor bi to mislil, bil bi sam slep. Vse take in enake manjši nadležnosti, pa tudi velike velike težave so pokorila za greh, se ve da, če jih v duhu pokore voljno terpis in če si v stanu milosti (grade) Božje; — dostikrat pa so tudi priložnost za zmiraj večji za služenje. —

Če tedaj Bog nas neprenehoma pokori, kdo ne spozná, da je greh res gorkih šib vreden, in da ga moca grešnik tudi sam nad saboj rezo strahovati; — kdo ne bo hvaležen materi sveti Cerkvi, ki je nam slabim v našim pokorjenji na pomoč prišla z odpustki svetega leta?

Pogovor od posta.

(Konec.)

Stolni korar. Mnogo bi bilo še v ti zadevi govoriti, pa predeleč sem že zašel in zadosti dolgo že vas in sebe mudil. Pretehtali smo od mnogoterih strani in precej do dobrega cerkveno postno zapoved, tako da zdaj pač vsak sam lahko razsodi in spozná, pri čem da je v tej zadevi in koliko da ta zapod tehta in velja.

Jaz po vsem tem, kar smo govorili in slišali, le to povzamem in ponovim, da kdor pri toliki sedanji umetnosti v pripravljani raznih postnih jedil, ki se od mesnih komej razločiti dajo, toliko polajšano postno zapoved lahkomišelnost in brez veljavnega vzroka prestopa in se s čim drugim opravičevati nima, kakor s praznim izgovorom, da mu je ta zapoved nadležna, da se mu meso bolj prilega kot postne jedi, in da tako dela, ker tudi druge enako ravnati vidi: taki se ne more imenovati in tudi ni dober kristjan in vesten katoličan. Bati se mu je toraj, da bode tistim prištet, za stran kterih nam, kakor sem ravno opomnil, skrivno razodenje pravi, da jih bo Gospod pljunil iz svojih ust.

Komur se te besede preterde zdijo, naj pomisli, da gotovo ne bo nihče otroka ali podložnega hvalil, ako je nevboglji in nepokoren, in da je tudi zastran posvetnih reči, opravil in dolžnosti taki clovek zaničljiv ali saj milovanja vreden, od kterega se smé reči, da ni ne krop ne voda, tedaj nedoločen in breznačajan, — sploh clovek, ki ni za nobeno rabo. Kako bi ravno to v veliko imenitniši reči, v zadevi vere in kat. življenja pred Bogom ne veljalo? — „Kdor koli bo mene spoznal pred ljudmi,“ pravi Kristus sam, „ga bom tudi jaz spoznal pred svojim Očetom, ki je v nebesih; kdor pa mene zataji pred ljudmi, ga bom tudi jaz zatajil pred svojim Očetom.“ (Mat. 10, 32.) Kakor pred svetom tedaj, tako tudi pred Bogom ima veljavo gotova značajnost in določnost, s katero se vsak rad hvali in ponauša.

In lejte, med drugim ravno z zvestim spolnovanjem postne zapovedi imajo mnogi katoličanje izobraženih stanov pogosto priložnost pokazati, da so značajni na vsako stran, pokorni eni gosposki kakor drugi; da spoznajo cerkev za svojo mater, in tedaj tudi Kristusa za njenega začetnika; da vejo ceniti veliko vrednost in neprecenljivo srečo, da so udje ravno te edinozveličanske Kristusove cerkve; da se ne dajo slepo voditi, ter se ne ozirajo na desno in levo: temuč da zavedni svoje dolžnosti po svoji veri in vesti ravnajo, če jih tudi morebiti jako „izobraženi“ in „liberalni“ verstniki zasmehovaje po strani pogledujejo in znabiti starokopitneže, ultramontance, klerikalce in enako imenujejo.

In ravno taki katoličanje, ne le po imenu, ampak v djanji in resnici, ki s svojo krepko besedo in dobrim izgledom pogosto mnogo več zboljšati in koristiti morejo, kot marsiktera pridiga in nauk, taki so v resnici močje, vredni vsega spoštovanja in časti. Pokazalo se bo razun tega tudi že o svojem času, pa za nekatere berž ko ne prepozno, kdo da je bolj pametno in modro ravnal.

Gotovo pa je ta reč za vsacega, komur Bog, sodba večnost, nebesa in pekel niso prazna reč, resnega premislila vredna, zlasti v sedanjih viharjih časih, ko se sovrážniki vere in cerkve množijo in zbirajo. Vsakemu velja čversto in stanovitno določiti se; kajti, „nihče ne more dvema gospodoma služiti, ali bo namreč enega sovražil, in enega ljubil; ali se bo enega držal in enega zaničeval?“ „Kdor ni z menoj, ta je zoper mene, in kdor z menoj ne nabira, raztresa.“ (Mat. 6, 24. 12, 30.)

Premislite in prevdarite tedaj gospodje, in ker sem prepričan, da nihče med vami v nobeni zadevi ne bi hotel biti med temi, ki niso ne krop ne voda, vam zagotovem, da vam v resnici ne bode žal, ako sklenete na vsako stran kakor v posvetnih rečeh, tako tudi v zadevi posta in vere

sploh se skazovati in veljati kot v resnici izobraženi katoličanje, močje gotovega značaja in jeklenega jedra.

In s tem serčnim vošilom dovolite gospodje, da se poslovim. Treba nama bo, mislim, kmalo dalje odriniti. Brez zamere tedaj, častita gospôda! Z Bogom!

(Gospoda duhovna se poslovita ter odideta.)

Vsi utihnejo, čez nekoliko časa se oglasi

Katoliški kupec: Hentajte, danes smo pa dobro naleteli! To je bila res postna pridiga, kakor bi si boljše in primernejše ne bili mogli lahko želeli! Gospoda sta nas obdelovala, kakor bi se bila zmenila.

Pastor. Res, gospodje katoličani, prav zadovoljni smete biti z današnjim postnim obedom.

Drugi kupec. Menim, da tudi vi, gospodje nekatoličani; kajti, ako sta gospoda nam gorke pravila, tudi vam nikakor nista prizanesla, in na kateri strani da je zmaga, sami lahko presodite. Pokazalo se je zlasti, ako se ne motim, da bi tudi vi dosti vzroka imeli, postiti se, ter da začetniki in vtemeljitelji protestantizma niso iz posebno hvale vrednih namenov in vzrokov posta odpravili.

Drugi kupec. Res, vsakteri je danes svoj del prejel. Današnji postni obed je bil do dobrega osoljen in okupan, in ta gospoda sta v resnici prav pripravna nam mesojejo o postnih dnevih popolnoma pristuditi. Mene saj bi hentano grelo, ko bi kak postni dan njima nasproti meso jedel in se današnjega pogovora spomnil.

Vradnik. Meni je le žal, da tudi moji tovarši niso bili tu pričujoči, prav privoščil bi jim današnji pogovor; pa ne bom jim zamolčal, kar sem slišal. Kar mene tiče, sem zadovoljen, da sem se pomudil, zakaj, kakor se je pokazalo, ta reč vendar le ni kar si bodi in je bolj važna, kakor bi kdo mislil. Posebno kar je gospod od slabega izgleda povedal, mu poterdim. Ko sem bil še pri svojih starih in tudi pozneje še kot vradnik, sem o postnih dneih vedno le postno jedel, kerčmar bi nam mesa ne bil dal, ko bi ga bili tudi hotli imeti; pozneje pa, v drugi kraj prestavljen, sem o petkih meso začel jesti, čeravno me je v začetku vest pekla. Tako sem delal ravno, ker sem druge to delati vidil, in v tej zadevi res premalo določin, premalo in gotovega, značaja sem se bal ali sramoval, da bi se mi drugi ne posmechovali ter me z neprijetnimi imeni jeli pitati.

Tudi kar lov zadeva, mu prav dam. Nisem sicer posebno iskren lovec, vendar se mi je pa že dostikrat pri taki priliki pajčevina v trebuhu delala in sem mraza na staji trepetal, ne da bi se bil pritožil, in če ni bilo družega dobiti, so se mi tudi težke in slabeje postne in močnate jedila prav dobro prilegle, — še mislil nisem nato, da bi me utegnile težiti ali mi slabosti delati. Ko bi bila gospoda le še vedela, kako da je marsikteremu na lovu več ležeče, kakor na Božji službi, da ni nedelje in skoraj tudi ne praznika za lov preimennitnega in kako lovci nedelje v delavnike spreminjajo: gotovo nam bi bila tudi v tej zadevi kako osoljeno in gorko povedala.

Katoliški kupec. Se pa že še zna kdo najti, ki vam bo tudi v tej reči še vest pretresel, kakor danes zastran posta. Mene sicer ta reč toliko ne zadeva, ker moja navada ni, da bi vedoma postno zapoved prestopal in bi tudi moja vestna žena kaj takega ne dopustila; vendar pa moram reci, da me je današnji razgovor jako mikal, ker sem res marsikaj podučljivega slišal in zvedel, kar mi prej ni bilo znano.

Drugi kupec. Zatoraj je popotvanje, prijatelji, v resnici lepa reč. Tu se mnogoteri ljudje spoznajo, vedno se kaj novega vidi in sliši, mnogokrat kaj koristnega in dobrega izve in spozná.

Tretji. Imaš prav, dragi prijatelj! Danes n. pr. smo v resnici marsikaj važnega in koristnega slišali in zvedeli. Gospoda duhovna sta nam postno zapoved razložila in marsikaj razjasnila, kar je bilo prej, saj meni, skoraj popolnoma

neznano, in zares, ne bilo bi prav, ako bi v prihodnje še lahkomišelnosti in brezskerbni v tej reči ostali.

Zlasti se mi krepke besede in opomini gospod korarja v poslednjem govoru tehtni in premisljiva vredni zdijo. Zakaj, ako hočemo resnico govoriti, moramo priznati, da nam katoličanom v zadevi vere, življenja in vedenja po veri, v resnici le prepogosto prave določnosti in gotove značajnosti pomanjkuje, da smo memo katoličanov drugih dežel res nekako zaspani in oterpnjeni ter dostikrat molčimo in mirno pogledujemo, kadar bi bilo čas se oglašiti in se za čast in veljavo svoje vere in cerkve moško ponesti. In tako smo mnogokrat res jako podobni tistemu možicu, ki ga je neki govornik v letošnjem velikem katoliškem zboru v mestu Trieru izvrstno načertal ter ga katoliškega „filistra“ imenoval. *)

Dober kristjan in katoličan hoče sicer večidel vsak in po vsaki ceni biti, to je res, toda kadar velja to tudi z besedo in djanjem pokazati in spricati, se le prerado pokaže, da je posveten duh in puhel strah pred ljudmi močnejši kakor njegova vera, ter da je pogosto že sama misel, „kaj bodo ljudje rekli, znabiti še celo sumili da sem premalo izobražen, omikan itd.“ zmožna zadosti, ga oplasiti, da svojo dolžnost kot katoličan zanemari in opusti.

Enako se mi med drugim zdi, da tudi zastran časnštva ali novinarstva res ne delamo prav in doslednje. Kajti po pameti soditi, menim, da judje judovske, nekatoličani nekatoliške knjige in časnike berejo in podpirajo in doslednje bi bilo tedaj misliti, da toraj tudi katoličanje podpirajo in berejo knjige in časnike dobrega in znanega katoliškega značaja. In vendar, kakor je znano, temu ni tako, ampak premnogi te časnike komej le po imenu poznajo; vendar se jih pa branijo in jih neznano slabo in slepo sodijo in zametujejo, — pogosto samo zavoljo tega, ker jih nasprotni, njim priljubljeni pri vsaki priložnosti psujejo, černijo in obrekujejo, ter jih nekako zaničljivo časnike duhovnov, starokopitnežev, klerikalcev in enako zovejo. — Ako bi mi katoličani, kakor je res naša dolžnost, katoliško knjigarstvo in novinarstvo enako podpirali, kakor se podpira nasprotno, ali se saj tudi v tej zadevi deržali znanega vodila „audiat et altera pars“: ni dvomiti, da bi bili v marsikateri zadevi na boljsem, ter bi se tudi nasprotniki kmalo učili tihi in pohlevni biti in spodobno ceniti in spoštovati veljavo in zmožnost obilne večine katoliških državljanov.

Da pa s to nedololočnostjo, s tem in enakim nedoslednim ravnanjem veri in cerkvi ne koristimo, temuč ji ravno nasproti — če tudi pogosto nevedoma — škodujemo, in pa njenim nasprotnikom pomagamo, tega ni tajiti. Reč je tedaj res premisljiva vredna, in jaz saj si bom današnji pogovor dobro zapomnil. To je gotovo, katoličani smo, tako se imenujemo ter hočemo tudi kot taki veljati; zatorej je gotovo tudi naša dolžnost, da se katoliške cerkve deržimo; in ker res zlasti z zvestim spolnovanjem postne zapovedi, kakor je gospod korar opomnil, pogosto priložnost imamo se očitno kot dobre in vestne katoličane skazati, se hočem v prihodnje tudi te zapovedi deržati, naj me že potem tudi drugi debelo pogledujejo in imenujejo, kakor radi.

Vradnik. Tudi jaz se podam in sem vaših misel. Ako me moj predstojnik ali kak drugi predpostavljeneh okrega, moram lepo molčati; ako mi kaj veli, je treba urno slušati; zakaj bi, ker sem katoličan, ravno kat. cerkve ne poslušal? Ako sem komu morebiti slab izgled dajal, bom skušal zanaprej to v djanji poravnovati, ko bi se mi tovarši tudi zato posmechovali.

Drugi kupec. In jaz bom še ta teden za oprostitvev prosil, ker mojemu zdravju in želodcu postne jedi v resnici nikakor ne teknejo. Tudi zastran berila si hočem preudariti.

*) (Gl. Beilage zum Oesterr. Volksfr. 24. Sept. 1865. st. 40.)

Več katoliških gostov. Res, prijatelji, prav imate, tudi v tej reči hočemo značajni in pošteni biti, se postne zapovedi deržati in je ne več lahkomišlino zanemarjati! To obljubimo danes Bogu in eden drugemu, upam da se gotovo ne bomo kesali.

Neki gost. Kako? vi se hočete kar mahoma podati! Mene saj zdaj še ni volja. Meno je vender le meno in reč vredna, da si jo saj dvakrat pomislim, preden se enkrat podam.

Poprejšnji. Delaj in stori kakor veš in znaš! Mi smo prepričani, in temu, kar smo za rešnico in dolžnost spoznali, dalje nečemo nasproti ravnati. —

Poprejšnji gost. E, sej prepričan sem tudi jaz, toda.... No bom skušil tudi jaz na boljši pot se spraviti za vami....

Več gostov. Čas je, prijatelji, da na svoje pota in opravila gremo. Z Bogom!

(Si roke podajo in odhajajo.)

M. S.

Polovanje po Primorskem.

J. A. P.

Zadnjikrat zapoje zvon, hlapon zažvižga, vozovi se začno hitreje in hitreje pomikovati iz ljubljanskega obširnega kolodvora in jo naglo pobrišejo po planoti močvirjevi proti Barovnici. Temna noč pokriva zemljo, prijazne zvezdice migljajo po nebu in kukajo noter v železnocestne vozove, in sem ter tje se memo približajo rudeče lučice železničnih stražnic. Okoli mene vse spi; tukaj je človek, kteremu se komaj now vidi izmed berk in brade, čelo in oči so vse s pokrivalom zakrite, — slišim ga v naj globokejem basu hropati —; tam gospa zagernjena tudi spi in ne more temu kaj, da tudi ona, akoravno morebiti imenitnega stanu, znabiti tudi „štreng muzikališ“, vender — smerci v kaj neprijetnem tonu. — Okoli nje pa vidim nekaj otročičev v raznih razpoložajih po klopéh mirno in tiho spančkati, podobnih angelčkom, akoravno so morebiti nagajivi paglavci, ko so zbujeni. Z eno besedo, vse je spalo in herkalo. Med to neprijetno godbo se tudi meni oči za pro; in le še kakor v sanjah nekoliko slišim, ko hlapon zažvižga in paznikov eden za drugim zakriči: „Station Franzdorf!“ potem pa ne vém več, kaj se je godilo, zakaj Morfej je bil dobil vso oblast tudi čez mene.

V sanjah se znajdem kmalo v kaj zali veliki cerkvi na strani nekega prav častitljivega škofa, kateri se po dolgi molitvi vzdigne; pomagam častitemu gospodu kake tri stopinje višej, in tam se on oberne in blagoslovi veliko množico pričujočega ljudstva. Še več enakega in drugega se mi je homotalo v sanjah, ko me na enkrat krik „Station Adelsberg“ zbudi. (Ko se zbudim, si mislim, da je morebiti bil to sv. Hermagor, na ktereга sem mislil, ko sem se bil na pot podal.) Vzdignem se v vozu, pogledam skozi okno, kjer mi unkraj kolodvora prijazno nasproti gleda lepa bela Postojna s svojimi po laški zidavi postavljenimi hišami, in s svojo krasno farno cerkvijo. Vse krog in krog se blišči v prvih žarkih zjutranjega solca, — ves zaspalec naglo zbeži, in komaj imam toliko časa, preden vozovlak proti šen-Petru in tje med skalovje odide, da vse spregledam, kar mi je znano že od mladostnih let. V duhu pozdravljam vse te lepe kraje, kateri so zavoljo svojih naravnih čudovitost znani vsemu svetu. Za Postojno je postojnska jama, v kateri si je narava pozidala podzemeljskih dvorov, z naj lepšimi podobami okinčanih; tam za Hrenovico, kake dve uri od Postojne, jama v Luegu, znamenito nekdanje stanovanjše Erazma Ravberja; — pod Nanosom cveteča dolina, po kateri se sem ter tje zvija tiha in mirna Unca, dokler se v lueško jama za zmeraj ne izlije. Preden se te in bližnje kraje pregledam, in pozdravim, me že vozovlak memo Prestraneka in Slavine v šenpetersko postajo pripelje, in od tam

hitro naprej derdrá med skaline čudnega Krasa. Čez nekaj časa med Divačo in Sežano zopet stari Nanos pokaže izza drugih hribov svojo sivo glavo, in njegova višava mi pričuje, da se on ponosno ozira tje po morju, in Friulskem, da on na vse pazi, kar se godi po Goriškem, Videmskem, in še celo, kar se v Benetkah. Jaz se temu častitljivemu starčku odkrijem in povem mu, da sem tudi jaz odmenjen v té kraje, nad kterimi on čuje že tisoče let. —

Potem ko se hlapon na Nabrežini napije, si počije, in novega blaga naloži, jo dalje popiha proti Gorici — ropotá in hrope, da se kar iz njega kadí. Ni dolgo — in odpre se nam krasni vid na široko morje. Mirno stojé nepremériljive vodé med svojimi okraji. Prijetna je barva morja očesu, ktero se po njem sem ter tje ozira, in na spodnjo kraj mu ne najde meje, temuč zdi se mu, da se daleč in daleč s sinjim obnebjem sklepa. Tu in tam so prikazujejo barčice in barke s svojimi belimi jadri, ki kakor tice z razpetimi perutami po nezmernih vodah plavajo. Še bi rad vse to občudoval, toda železnica se uno plat Teržica (Monfalcone) kmalo na zgornjo kraj proti Gorici oberne in nam odmakne krasni vid na morje. Prikažejo se nam pa namesti njega visoke, mogočne planinske gore, na desno unplat Gorice bližnji sosedje Triglava, na levo proti Tirolskemu pa karnijske planine s svojimi mnogoterimi sivimi verhovi. Vse to je zaželjen pogled meni, kakor tudi vsakemu kateri je, kar jaz, — podplaninec.

Med tem pregledovanjem okolice se pripeljem v goriški kolodvor, puhnem iz vagona, in — kmali sem pri gospodu, — kamor sem bil namenjen, in kateri se je bil ravno napravil v gluhomutnico k očitnem spraševanju. Spremem ga tje, in veselil sem se viditi reči, kakoranih dozdaj ni še vidilo moje oko.

Pričujoči so bili zdaj tukaj med drugo gospodo prevzvišeni vikši škof mil. gospod dr. Andrej Golmajer, g. namestnijski svetovavec baron Kúbek s svojo mlado ženo grofinjo Turjaško (Aueršpergovo), topniški general grof Koronini, in drugi gospodje in gospé iz Gorice, Terata in Friulskega.

Izpraševali so gluhomutce preč. g. vodja And. Pavletič, učenik g. Lojze Komeanec, in odrašeni dobro izurjeni gluhomutec Štefan Morpurgo. Gluhomutce pa so spraševale redovnice šolske sestre.

Gluhomutci, ker ne slišijo, so navajeni na znamenja s perstmi ali rokami in imajo za vsako čerko, pa tudi za cele besede posebne znamenja. Podučeni so, da na storjeno znamenje tisto čerko zapišejo, za katero je to znamenje postavljeno. Kakor torej spraševavec zaporedoma znamenja dela, tako gluhomutec zaporedoma na tablo tiste čerke piše, ktere pomenijo storjene znamenja — in kmalo se vidijo na tabli cele besede in celi stavki.

Tako so gluhomutci veliko pisali, tudi številili na tabli, in po zemljevidu mesta in dežele kazali na učencove vprašanja z znamenji. Vse to je šlo tako hitro in dobro, da se je mogel vsaki pričujoči nad tem močno čuditi. Ker se je po gluhomutiško govorilo v več jezikih, je iz tega posneti, da se sleherni gluhomutec v gluhonemnici nauči svojo voljo bližnjemu s pisanjem naznanjevati v tem jeziku, ktereга njegovi rojaki govoré, da je toraj pripraven, med svojim občinstvom njemu in sebi v korist živeti. Tudi rokodelstev, posebno mizarstva, strugarstva, vertnarstva se učijo gluhomutci v tej napravi, deklice pa vsih navadnih ženskih domačih del, posebno šivanja, vezenja, kuhanja itd.

Ob koncu očitne skušnje je eden izmed gluhomutcev imel prav gniljiv govor do zbranih gospodov in gospá.

Gluhomutci so prav za prav le gluhi, imajo namreč zdrav jezik, in le iz tega vzroka ne govorijo, ker svojih lastnih glasov ne slišijo; v gluhonemnici pa se vadijo počasi glasovati in po tem tudi — se vé da enotero — govoriti; ne slišijo sicer svojih glasov, pa čutijo jih. Razlagal je gluhec prav mično nesrečo gluhomutcev, kateri bi

mogli zavoljo pomanjkanja dveh počutkov v vodni nevednosti živeti, ako bi jim dobrotljivi in usmiljeni gospodje na pomoč ne prišli, katerih eni za nje skerbijo s svojim premoženjem, drugi pa s svojo učenostjo, ker jih navadijo pisati, brati, delati, in jim tako pripravnost dodelo, da morejo med ljudmi živeti. Zahvaljeval se je dalje za vse to in enake dobrote, prošil za-sé in vse druge gluhomutce še z naprej usmiljenja, in z vsem tem je pričujoče tako silno ginil, da nobeno oko ni ostalo suho.

Po skušnji so mil. knez in nadškof darila delili naj pridnejim gluhomutcem. Na vse zadnje so gospodje in gospé ogledovali po bližnjih sobah gluhonemnice lepe dela gluhonemih deklic in prav umetno mizarake reči in sobno orodja, ki so jih izdelali gluhomutci.

Gluhonemnica mi je silno dopadla, torej sem se nekoliko bolj po nji ozerl. To se mi je toliko bolj obneslo, ker prijazni vodja gluhonemnice v. č. g. Andrej Pavletič je bil berž pripravljen z veliko priljudnostjo nam vse skazovati. Gluhtonemnica stoji v sredi prostornega dvoriša, ktereга visoko ozidje od očitnih ulic loči. Ne seže toraj v to napravo ne zunanji šum, ne radovedno oko memogredočih. Dvoriše je v majhne vertičke razdeljeno, po katerih razne cvetlice in mnogotere sadne drevesa rastejo.

Hiša za te reveže, ki stoji v sredi dvoriša ima dva razdelka, katerih eden je gluhomutcem, drugi pa gluhomuticam odločen. V prvem stanuje tudi g. vodja z dvema učenikoma, v drugem pa nuno reda šolskih sester. Oba razdelka loči kapela, ktera je v prvem nadstropji, je posebno lična in v naj lepšem redu, in vedno se v nji hrani presv. R. Telo. Uno plat vhoda v gluhtonemnico se po dvorišu gre v prijetni vert, ki je bil dozdej kaj majhen, pa mu je zadnji čas veliko zemlje dokupljene. Tukaj se učijo gluhomutci kmetije, sadjo- in vinoreje, vertnarije, čebelarstva in vseh potrebnih domačih in poljskih del; — gluhomutice pa se vadijo ravno tako v svojem oddelku v kuhinji, v hlevu, v avinjaku vseh potrebnih reči, kakoršnih ženske potrebujejo. Tikoma s hlevom stoji velika mizarnica, v kateri se gluhonemi pod vodetvom zlo umetnega mizarkega mojstra prav dobro izurijo. Z vsemi temi in enakimi napravami in s svojimi kapitali je dozdej gluhtonemnica vredna kakih 70—80 tisoč gold. Pri tem takem so rejenci in rejenke tako okroglih obrazov in zdrave barve, da se jim vidi, kako dobro so vsi z zdravo hrano in vsem potrebnim oskerbovani. Mora se toraj reči, da je resnično, kar je po dokončani skušnji izustil neki imeniten gospod izmed pričujočih, rekoč: Daleč na okrog sem bil po laških in nemških deželah — od Milana do Frankobroda, — obiskal sem veliko gluhtonemnic; pa nisem nobene videl, da bi bila tako z vsem preskerbljena, kot Goriška.

Pri vsem tem pa je vender vsa naprava le začasna, ter ravno zdaj namérjajo deželni odbori goriški, teržaški, in istrijski za trdno ustanoviti jo in jo z vsem kar še primanjkuje, preskerbeti, dozidati, število učencikov pomnožiti, njim in vodju več plačo odmeniti itd.

Pametno bi bilo, ko bi se še kaka druga slovenska dežela z goriško zastran gluhtonemnice sklenila, in ravno zdaj, ko se ta naprava ustanovlja, je najbolj pripraven čas za to. Boljši je namreč, da se take nenavadne naprave obširniji napravijo v enem kraju, kakor pa, da bi se ustanovile manji ter slabši v vsaki posamezni deželi.

Pri taci napravah, da obrodijo doželeni sad, je poglavitna reč, da se zmiraj v dobrih in zanesljivih rokah; ako se vpliv in blagoslov Cerkve na nje ne zlija, njih blagorni uspeh hitro usahne, kakor uči skušnja. Skerbeti bo ravno to, kakor mislim, tudi zastran gluhtonemnice, ko bo določno ustanovljena, in moja misel je ta, da voditev take naprave, posebno volitev vodja, učencikov in učenic ne gre nikomur drugemu, kakor škofijstvu. Gluhtonemnica je naprava za duhovno in časno izrejo gluhomutcev, take izreje obravnava pa spada v področje škofijske.

Ako bi kdo modroval n. pr.: „deželni odbor dovoli denarni znesek taki napravi, toraj naj on njo tudi v svojo oblast in vodilo prevzame,“ on ne misli prav. Deželni odbor ne daje iz svojega, temuč iz žepa ljudstvenega denarni znesek, s tem stori svojo dolžnost, zakaj ljud hoče, da ako se njegovi denar obrača na izdeljavo lepih palač in okinčanih dvorán, naj se toliko bolj oberne v izrejo revnih, posebno usmiljenja vrednih gluhomutcev. Pa tudi voditev take naprave, kakor sploh po volah, ljudstvo nar raji izroča v roke škofijstva, ker vé, da odreja ljudstva gre Cerkvi. Kar pa goriško dosedanje gluhtonemnico še posebej zadeva, je bila ona od duhovšine ustanovljena, od duhovšine od začetka nar bolj podpirana in ohranjena; — toraj je ona tudi od te strani naprava, ktere vodstvo gre za vaelej pod duhovno obrambo in področje. (Dalje nasled.)

Pri stavek. Ta dopis vse poterjuje, kar smo undan o tej napravi sami skusili in nekoliko povedali. Vr.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Sviti cesar so ljubljanskega poglavarja barona Štojanika s priznanjem njegove velikoletne zveste službe predstavili v pokojni stan, in na njegovo mesto zvolili barona Edvarda Baha, nekdanjega poglavarja na gorejnem Avstrijskem.

Iz Ljubljane. Truda vredno je pogledati novozidani obok v sakristiji frančiškanske cerkve, ktero je malar Borovski s svojim pomočnikom vred prav lepo in prijazno vravnal. — Ker je bil veliki križ v obliči imenovane cerkve pred nekaj časom v lično dobljino djan, je postala odveč bakrena streha nad njim, ktero bi kaka sosenska za pripotin križ zamogla prav po ceni dobiti.

Iz Ljubljane. V današnjem listu so čversti in tehtni pogovori od posta dokončani, ravno primerno — v začetku svetega leta in pred adventom. V svetem letu je treba kako dobro delo storiti; kdor tedaj ni dozdej teh pogovor bral, naj se premaga ter bere naj sklep, imel bo dobro delo. Menda mu ne bo žal, in utegnil bi potem še nazaj po poprejšnjih seči.

Z Gorenškega. (Cerkev svete Neže). Ker se slava veličastne farne cerkve v stari Loki po „Zgodnji Danici“ razglasuje, naj razglasim ob kratkem tudi jez, kako se je sprememila cerkev sv. Neže na Brezji, v fari kovorski, da zvedo in se razveselijo tisti, ki so jo poznali popred, kakor tudi duhovniki, ki so kdaj maševali pri njenih altarih. Ta cerkev stoji poleg kantonske ceste, po kateri se pogostoma sprehajajo ljudje, in dovozuje se po nji skor dan za dnevom mnogo sirovega železa iz kovačij gorenških v Teržič. Imela je cerkev že skoz veliko lét zelo razhrebano ozidje, in sodu enake dvojne železne vezi. Zavolj nevarnosti, da se utegne porušiti, je bila po vradnem povelji zaklenjena. Prepoved, v nji k sveti maši shajati se, segala je globoko v serca sosedom, faranom, in ne manj britko gospodu fajmoštru. — Majhna čeda sosedov s pomočjo dobrotnikov napne vse moči premoženja svojega, premaga z neodnehljivim prizadevanjem gospod fajmoštrovim mnoge opovire, in glej dragi bravec! po dodeljenem privoljenji, pod nadzorstvom stavbne vrednije, in vodstvom slovečega zidarskega mojstra Matevža Medveda, je bila lanskega leta skor vsa iz novega temeljito pozidana, v oziru zidanja popolno dodelana, in roženkransko nedeljo so jo blagoslovili visokočastiti dekan gospod Janez Reš, v nji slovesno sveto maso peli, in pristojni govor imeli o življenju svete Neže, v katerem so po zaslugi pohvalili gospod fajmoštra, sosede in dobrotnike, ter rekli: Veliko ste storili, akoravno vas je malo, pa precej bo še treba; cerkev je sicer dovršena, novih altarjev pa še pogreša; tudi te bote s pomočjo Božjo napravili, kar se pa zelo ne mudi. Nekaj družega je pa brez odloga potrebno, da namreč postavite v serca svoje in v serca svojih otrok Bogu prijetne altarje, da odpravite pohujšljivo ponočevanje

iz soseske, kar je žalosten pogreb čistosti in devištva med mladino. Akoravno so pa gospod dekan rekli, da so za napravo novih altarjev silno ne mudi, jih je marljivost gospod fajmoštra in soseske vendar že letos omislila. Velikega je izdelal Janez Hrovat na Rodinah; bolj vstreči, si je naročil podobe sv. Neže, sv. Katarine in sv. Barbaro celo iz Tirolskega. Stranska dva altarja in leco je lično postavil mladi umetnik Lojze Košir v Ljubnem. Dobro so se obnesli vsi dodelovalci te hčerke matere v Kovorji, lična je zunanja, in zlata bliščeča notranja stran. V nedeljo 29. oktobra, so pooblasteni teržiški fajmošter, prečast. gosp. Alojzij Košir, ker č. g. dekan niso mogli priti, med strežbo štirih duhovnov blagoslovili podobe in križe, slovesno sv. mašo peli, in pridigali o življenji sv. Olbanka in sv. Avgušтина, patronov na stranskih altarjih te cerkve, ter obračali nju kreposti na vsakdanje življenje poslušavcev. Med sv. mašo so koverski pevec in pevke, po odnotnem g. fajmoštru muzikalno izurjeni, prepevali četeroglasno pristojne pesmi z novega kora, izmed katerih naj nasleduje le ena, nalašč od bližnjega duhovnika zložena:

Oj devica, sveta Neža,
Milo se okrog ozri!
Zaljšana je tvoja veza,
Blagoslov razlit po nji;
Nov obok, steno dobila,
In blišče altarjev zar;
To soseska Ti storila
In dobrotnikov je dar.
Naglo iz duha naj zgine
Na njo tužni ves spomin.
Skerb, terpljenje, zir naj mine
Vsih dozdanih razvalin;
Gričik pa: „pri sveti Neži,“
Kamor rado zre oko,
Serce vernih na se veži.
Vabi romarje zvesto!

Lej, preslavno med svetniki
Te svetnice je ime,
Svete maše darovniki
Dan za dnevom jo slavé,*
Ker srebrá, zlatá zaklade
Zaničvala ko smeti,
Zeninov ponudbe, náde,
Ble brez cene ji reči.

Sveta Neža pa ljubila
Jezusa čez zlahne vse;
Njemu se je zaročila,
Kteri čistih zenin je;
Zanj je muke vse prestala,
Stara komaj štirinajst lét;
Zanj pod meč je glavo dala,
Ki je rešil celi svet.

Sveta Neža, o devica,
V rajskem blagru zdaj živiš!
Bodi nam pripomočnica,
Ker pred Jezusom stojiš,
Da nam tukaj dá živeti
Bogoljubno in sveto,
Le za taho hrepenčti,
Dozoreti za nebó.

A. S.

Družba sv. Mohorja z novim letom nastopi sedmo leto svoje delavnosti po sedanji osnovi in vabi Slovence k prav obilnemu pristopu. Družnikov ima že 2719. Obeta prav mične in podučne berila. Letnina je 1 gold., dosmertnina pa 15 gold. Pristopniki se oglašajo ali pri dekanijah, ali pa naravnost v Celovec. Bukve dobijo družniki po dekanijah, kdor jih pa želi naravnost na dom, naj doloži 10 kr. za pošiljanje. — Prihoduje leto družba prične izdajati „Življenje svetnikov in svetnic božjih,“ ki bo z mnogimi podobami ozaljšano in ga je poleg naj boljših virov izdelal gosp. dr. G. Rogač. Tudi bukvice g. fajm. Čiglerja „Kortonica, koroška deklica“ pridejo z drugimi vred prihoduje leto na svetlo.

V kerški škofiji bo sveto leto terpelo od 2. grudna do konca leta.

Iz Lembaha pri Mariboru v vinot. 1865. Nič ni lepšega in težažljivega za kristjana, kakor križ, in še posebno, kadar je očitno postavljen. Kako žalostno je na vasi in ob cesti, kjer ni križa! Na cesti od Maribora proti romarski stari cerkvi Device Marije v Rušah, kjer so 15. u. m. občno spoštovani gospod Janez Godina knezoškofovski svetovavec in 80letni stari Ruski farmašter v pokoju, 50letni mešnik svojo zlato mešo služili, najde romar zdaj v dveh vaseh fare sv. Jakopa, v Lembahu v Laznici in v Bistrici, poredoma tri lične in lepo malane križe. V slednji vasi v Bistrici je križ, kakor mala kapelica s stolpom, v kte-

rega so je 29. vinotoka t. l. mali zvon potegnili (posvečeni pri sv. Petru blizu Maribora). Mladina ljubi zvonove. V procesiji so tudi ta zvon nesli mladenči od farne cerkve sv. Jakopa na omenjeni kraj. Častiti g. Lovre Herg, domači župnik, po kterega skerbi se je vse to doveršilo, so pri ti priložnosti zbrani množici prav lepo in ginljivo razložili, kaj pomenijo zvonovi, in prebivalce teh vasi kakor tudi celo fare prijazno budili, da naj zvesto poslušajo glas tega, še zlasti pa farnih zvonov, ki jih tako mlo na Boga spominjajo, k molitvi, k časti in službi Božji kličejo itd. Naj pride obilni blagoslov Božji nad vse dobrotnike in vso faro, in naj pri nji ostane.

V.

Iz Tersta, 17. listopada. Š. — Tukaj Vam pošljem smertni list rajnega dekana Martina Zotela *). V Terstu v veliki cerkvi smo mu biljo napravili na dan sv. Martina, njegovega patrona; bil je ravno tudi osmi dan po njegovi smerti. Čeravno je bila sobota, kateri dan duhovni več kakor sicer opraviti imajo, so je vendar zbralo dosti rajnega prijateljev in duhovnih bratov zanj molit in mu tako v djanju ljubezen skazat. — 25. t. m. se pri nas začne sveto leto; imeli bomo po farnih cerkvah tudi temu času primerno pridige. Pastirski pogovori, ki so se letos že pričeli, so za tega del odloženi do novega leta.

Iz Prage — vernih duš dan. — Temno-sive oblačice prepregale so nebo in drobne kaplje so rosile na slovensko zemljo, ko je zabrelizgal hlapec, ki me je imel odpeljati v daljne, tuje kraje. Zdelo se mi je, da ima nebó sočutje z menó, kajti tudi na moje serce se je vlegla siva megla — misel žalostna — tožljivost po mojih dragih in po ljubi domovini. Pa tolažljiva misel, da vlada v prihodnji moji domačiji ravno tista dobrotljiva roka Vsemogočnega in da na tujem vendar ne bom tujec med brati slovanskimi, razgnala je kmali turobne (otožne) megle, ki so mi težile serce. Poleg nas treh, ki nas je klical isti namen v daljne kraje, sedeli so v vagonu trije drugi Slovenci, korenjaški mladenči. Bili so iz Notranjskega. Na vprašanje, kam da jih pelje pot, odgovorili so: — za denarjem. Šli so v Kanizo derva sekati. Milo jih je bilo poslušati, kako so tožili čez svojo revščino, ker se morajo na zimski čas po ogerskih gozdih upirati za borni zaslužek in trikrat so blagrovati tiste, ki se morejo preživiti v domačih krajih. Žalostno je pa to tudi za njih dušni stan, kakor je bilo tudi povzeti iz pogovorov, ki so jih imeli med seboj. Ni čuda, da se verne na spomlad tak revež zdelan na telesu, še bolj pa zanemarjen na duši zopet domú ko preživi celo zimo v divjih puščinah, kjer nima priložnosti hoditi k službi Božji, še manj pa slišati Božjo besedo. V Pragovem so nas ti reveži zapustili in ostali smo samo trije Slovenci. Med pogovori vsake verste, ki so se pa vendar naj več sukali o zadevah naše domovine, je minula dolga noč, in okoli šestih zjutraj smo bili na Dunaji. En popotni tovarš ostal je ondi, dva pa sva se vsela v „omnibus,“ ki je imel napis: „na severni kolodvor,“ ker bila sva namenjena še tisti dan biti v Pragi. Toda čmerni „konduktér“ ni bil prej zadovoljen, dokler nas ni natlačil toliko v voz, da še nog ni bilo kam deti, potem se je obračal tako neukretno, da nam je hlapec, ko smo se pritirali na severni kolodvor, ravno pred nosom odpihal. Ostati sva mogla toraj s tovaršem celi dan na Dunaji, ker se le zvečer ob sedmih se je bilo moč dalje odpeljati. Ogledala sva se toraj malo po hrupovitem stolnem mestu in obiskala tudi cerkev sv. Štefana. Res, velikansk pogled, ki nekako globoko presune človeka, kadar stopi prvičkrat v veličastno svetišče. Zvečer sva čakaje na kolodvoru zadelala na priprostega kmeta. Ker je slišal naji govoriti, je poprašal, če sva Slovenca (Slovaka). Rekla sva mu, da sva Slovenca, toda primorska, na kar je on pristavil, jaz pa sem Oger, ali madjar nisem. Viditi je bilo na priprostem

*) V tihih molitvah sv. maše se namreč med drugimi svetniki in svetnicami tudi sv. Neža vsak dan imenuje.

*) Bil je namreč v bratovšini sv. Križa za duhovne, kateri molijo in masujejo za svoje ranjce sobrate.

možu, da pač Slovak čuti težave, s katerimi tlači madjarstvo dostikrat to dobrodušno slovansko plemo. Ob sedmih je vozovlak iz Dunaja pognal in drugo jutro okoli pol osmih prispel je v Prago. Na kolodvoru sta nama draga dva slovenska brata z velicim veseljem roko podala.

Ena mojih prvih pot bila je obiskat nekdanjega svojega šolskega vodja. Neznano veselilo je blagega moža, ki je v gotovo dosti težavnih časih tako izveratno vodil slovensko mladino, viditi me v Pragi. Rekel mi je, da so mu Slovenci sploh in mladina posebej v vedno dragem spominu, in da zmiraj z veseljem misli na leta, ki jih je preživel v beli Ljubljani. Ni mi moč povedati, s koliko prijaznostjo so me tudi tukajšnji profesorji vseučilišni sprejeli; razodevali so mi želje, da bi prihajalo več Slovencev v Prago, kar bi jaz tudi vsakemu, ki se misli podati na visoke šole, iz mnogoterih razlogov svetoval. Svečanosti, ki so se godile 19. in 20. u. m. oktobrov diplom in septembrovemu razglasu na čast, so bile sploh veličastne, zame pa še posebej v marsikakem oziru zanimive. 19. okt. je blagoslovil sam prevzvišeni kardinal Švarcenberg podstavni kamen za novi most, tretji preko Veltave. Ob devetih je bral naj viši duhovni knez česke zemlje v magistratni kapeli sveto mašo, blagoslovil imenitno, v novo dodelano magistratno uro, potem se je vverstil sprevod k novemu mostu, veličasten, — pa natančno popisovanje bilo bi preobširno, omenim le, da sem imel priložnost pri tej priliki osebno videti vzvišenega kardinala v škrlatnem oblačilu, in pa znanega kanonika g. P. Stulca. Ko je bilo pri mostu na Veltavi duhovno opravilo končano in je ljubljeni kardinal v voz šel, mu je brezštevilna množica zbranega ljudstva glasno klicala: „at' žije,“ „slava!“ Potem je namestni vladika prevzvišeni g. Krejci, ki je tudi 20. oktobra ob desetih v tynski cerkvi imel slovesno sv. mašo, blagoslovil še vkladni kamen mestne plinarne. Bila mi je pa tudi one dni priložnost opazovati politično in narodno življenje českih bratov, in reči moram, da so se obnašali, kakor omikano ljudstvo, skoz in skoz dostojno in postavno. Včeraj sem šel z brezštevilnimi družimi Pražani tudi jaz obiskat volšansko pokopališče. Že samo nebo je bilo tako žalostno zavito v temno-sive oblačice, da je nehoté budilo v srcu mračne občutke. Še bolj pa se je otožnost polastila serca, ko sva stopila s prijatom na tihi prostor miru. Tožno-milo glasil se je veter med skoraj golimi vejami raznega drevja, ki dela pokopališče prijetnemu vertu enako, in je stresal zadnje orumenelo pérje na gomile, ki so jih tu pa tam močile bridke solze. Grobi za narod zaslužnih mož so bili okinčani z vencí in trakovi narodnih barv. Spominjala sva se globoko zamišljena vsak svojih zgub in zgub slovenskega naroda, in ko sva zapuščala žalostni kraj miru, mi je rekel prijatelj: o da bi mógel zdaj biti z družimi svoje rodovine pri grobu nedavne zamerle spreljube matere.*)

Kaj je kej novega po širokem sreću?

Razne novice. Viktor Emanuel je bil te dni šel v Neapel za kolero bolne tolažiti in se je že v Florencijo vernil. Napolitanci pa bolj želé v toliki nadlogi domu svojega očeta vikéga škofa, čigar tolažila revežem laška „svo-boduissimo“ vlada ne privoši. Zbolelo jih je 15. t. m. za kolero 246 in umerlo 139 samo v mestu, v obližji pa zbolelo 63, umerlo 28. — V Ameriki katoliško življenje s silno naglostjo napreduje. Od misijonov, novih cerkev, šol, spreobračanjí ondofni listi neprenohoma pišejo. Pri sv. Jakopu v Bal-

timori so 22. vinot. podkladni kamen za novo cerkev vložili. Pri sv. Alfonsu skorej vsak teden spejemajo odraslene protestante v kat. Cerkev; 15. vinot. so bili sprejeti trije. V Wheeling-u (r. Hvilingu) so 8. vinot. s sv. letom vred misijon pričeli; sloveči jezuit Sumarius je pridigal po dvakrat na dan in po ravno tolikrat njegov pomočnik. — Cesar Napoleon je cerkvi Marije Device v Einsiedelnu podaril prelép svečnjak (luster). Iz kotlovine je in galvaniško pozlačen — 18 čevljev visok in ima v preméri 13 čevljev; tehta pa 24 centov in je vreden 50.000 frankov. Napis ima: *Donné par Napoléon III empereur des Français.* — *La Reine Hortense* 1816. Je désire mettre moi et mes enfants sous la protection de la St. Vierge. V Einsiedelnu je bil namreč Napoleon prvo sv. Obhajilo opravil. Darilo je zares cesarsko. — Ruska vlada ne razširja le samo svoje telesne, ampak tudi svojo duhovno moč na vse strani. Ze to leto je pričela v Odesi novo vseučiliše, ktero je zlasti pripravno za Bolgare, Serbljane in druge južne Slované. S tem razširjanjem slovanskega vpliva smé vsak Slovén zadovoljen biti, ne pa z razširjanjem razkolništva. Sicer pa nam je upati, da učenje in učenost bode jelo Slovence ravno tako zavračati v naročje katoliške Cerkve, kakor zavrača Angleže po angleških vseučiliših. Učenosti, ako resnice iše, se ni bati, ampak prenapetosti ali fanatizma, — in preden bo ta razkolništvo zapustila, utegne vendar še precej Donave steči v Černo morje. K sreči so tudi jezuiti skorej o ravno tem času pričeli svojo gimnazijo v Carigradu, ktera bo imela pravičen ozir na narodnosti in utegne biti doželená protitehtnica zoper razkolniški vpliv. Kako malo sicer nekteri Rusi v svojo duhovno moč zaupajo, kaže dopis v „Zukunft“ št. XXXVIII iz Kijeva v mali Rusii, v katerem je „polonizem“ s katolicizmom vred razkazovan za ne vem kacega strašnega bav-bava, kteri bo zdaj zdaj pojedel rusko vero in maloruske kmete. Ako se Rus prema-ganega Poljaka tolikanj boji, potem se ložej razume, zakaj tako neusmiljeno tare njega in njegovo vero. — V Neapelnu kolera strašno razsaja; 6. t. m. jih je samo v mestu (ne prištevši predmestji) 200 zbolelo, 88 umerlo; 7. t. m. 208 zbolelo, 80 umerlo; 11. jih je zbolelo 142, umerlo 85; 12. pa zbolelo 139 in umerlo 55. Silo prebivavstva beži iz mesta v druge kraje iz strahu pred boleznijo. — Tudi v Jeruzalemu je mesca vinotoka ta bolezen neusmiljeno grabila, 22. jih je bilo čez 60, 23. že do 130 merličev, 25. pa 40. Veči del merličev je turkov in judov. Iz Jeruzalema je bolezen tudi že v Betlehem zašla. Jeruzalemski patriarh mlgsp. Valerga je pripravil bolnišnico za take bolnike in na njegove stroške se jim daje vsak dan juha in laško pšeno. — Italija mora plačati vsako leto dve sto štir in štirideset milijonov lir samo obresti za državni dolg; skorej polovica prihodkov gre za obresti in naj večí del teh obresti gre iz dežele. (U. c.) — (Nadškof dr. Maning.) Ne davno so obhajali v krasno okinčani kat. glavni cerkvi londonski veliko slovesnost; vmetili so novega nadškofa dr. Maning-a v njegovo imenitno službo. Ko ga eden duhovnikov nagovori in pozdravi v imenu mu podložnih vernikov, se zahvali novi nadškof ter v tem govoru med drugim izreče te-le preimenitne besede: „Le Bog sam vé, kaj nas čaka; smemo pa terdno se opiraje na sveto vero pričakovati prevažnih reči, in skušajmo, da jih pospešimo. Kar svoje dolžnosti bi ne spolnili, ktera imamo do nebeskega Učenika, ko bi se za kaj manj prizadevali, kot da vse svoje brate oprostimo iz nejevere in verske ločitve, in da svojo drago domovino zopet zedinimo s pravim kraljestvom Kristusovim. Dveh reči sem popolnoma prepričan: da se protestantizem po 300letnem životarjenji samega sebe razjeda in razpada, pa da se naša katoliška Cerkev vsim oviram vkljub razširja bolj in bolj. Vse, kar ni sklenjenega in zedinjenega z našo edino pravo in zveličarno cerkvijo, vse tako se ridno spreminja in nam zginjaše spred oči. Se en rod ali dva in anglikanska cerkev in vera bo le to,

*) Naj opomnimo o tej priliki, da ljubljansko pokopališe se čedalje bolj olepšuje in zmiraj novih umetnih spominikov dobiva. Naj poslednjiši je prelepi spominek na Zalokarjevem grobu, ki ga je g. Zajic kaj umetno zdletil iz belega marmorja. Vse hvale vredno je pa leto na leto skerbnejši in umetniški opravljanje grobov na vernih duš dan in rečno ter pobožno obnašanje na tem svetem kraju. Še nikoli pa ni bilo tako lepo, kakor letos; to se sploh govori. Čast in poštenje Ljubljancanom! Vr.

kar je sedaj arijanstvo ali donatištvo, — to je: živela bode le še v zgodovini! Naša sv. Cerkev pa, ktera je vedno ena in ista, bode plavala v sredi silovitega valovanja, ki močno goni in premika narode in ljudstva na zemlji ko ladija Noetova: edino pribežališče, edina rešitev! Preimenitne besede! Dr. Maning, poprej sam ud anglikanske cerkve in njen duhovnik, spoznavši resnico ter prestopivši k naši sv. veri, pri nastopu svoje visoke službe svojim rojakom kar očitno in v obraz oznanjuje razpad njih cerkve in vere! — 12. listopada je prišel v Rim baron Hübner, novi avstrijski poslanec namesto barona Baha, ki je bil poprej v tej časti. — V pričetem hervaškem deželnem zboru so zvoljeni odbori, ki bodo razne tvarine na prvo roko izdelali, in jih v zbor prinesli. Potlej se le še bode vidilo, kam bo veter potegnil. Svitli cesar v svojem kraljevem pismu spoznavajo stare naprave in postave za podlago, iz ktere naj se novo zida, in ne za poslednji cilj in konec, in pravijo, da pri postavitvi imajo namestovavci vseh narodov z vlado vred določevati. Predlagajo zboru oktobrov diplom in februarjev patent, da naj ga sprejme. Zastran zveze naj se z ogerskim zborom poravnajo in potem tje poslance pošljejo k kronanju cesarja za kralja ogerskega, dalmatinskega, hervaškega in slavonskega. Zedinovanje Dalmacije s hervaškim ostane nedoločeno. — „Zukunft“ na Dunaju, ki v tedenskih zvezkih pojasnuje slovanske zadeve po vseh deželah, se ima ob novem letu v dnevnik spremeniti. — L. 1860, ko so druge evropske moči oporekvale zoper napad papeževih dežel, je sam Russel, minister angleške kraljice, pisal v Torin, da „Anglija v italijanskem rovarstvu ne more spaziti zadostnih vzrokov, zakaj da so Avstrija, Francija, Prusija in Rusija tako oestro grajale djanja sardinškega kralja.“ Terdil je, da „ljudstva v južni Italiji so imele dober vzrok izmakniti se pokoršini do svojih poprejšnjih vlad.“ To pisanje je bil očiten zagovor (apologija) vseh rovarjev. — Dandanašnji ima Russel žetev svoje setve, in gledati mora, kako Anglijo bičate dve rogovilstvi, irsko po fenianih, in na Jamajki po črnih. Oboji imajo gnezda v zedinjenih ameriškanih državah. Sicer je angleški poslanec v Vašingtonu nekaj očital zavoljo fenianov državnemu tajniku; letá pa je odgovoril, da je vlada zedinjenih držav ravno tako nezmožna, da bi zaterla to gibanje, kakor je Anglija bila nezmožna ubraniti oroženje južnih morskih plenežev (korsarjev) in pa oklicanje neke bernje v Londonu za jugovce. — Na Jamajki je 350.000 črnih in 50.000 belih prebivancev, ter bi imelo rovarstvo strašne nasledke, ako se povsod razširi. (Unit. cat.) — V Neapelnu so vse nesreče skupaj; kolera razsaja po celem mestu, neprenehoma poje zvonček in spremljajo luči sv. Rešnje Telo k bolnikom. Nesrečni „italianissimi“ pa ljudstvo tudi v tem nadlegajo, ne privošijo samemu Bogu časti, — in godé se kavsi in tepeži med beriči in ljudstvom, da je velika žalost.

Méd in pelin.

(Napoleonskega časništva — dvoje umaknjenje.) Umaknjenje iz Moskve 14. listopada 1812. — Napoleon I je bil ta dan v Korotnii, kjer je bilo mraza do dvajsete stopnje. Bil je žalosten in zamišljen, ter si je zastoj želel malo tistega pokoja in varnosti, kakoršno je imel papež Pij VII v ječi (v ktero ga je bil Napoleon zaperl). Bile ste prav tisti dan bitvi pri Putkovi in Smoljani.

Umaknjenje iz Rima 14. listopada 1865. — Ro-varstvo je na petah Napoleonu III., kakor so bili Rusi na petah njegovemu stricu, in časnik „France“ naznanjuje: ako je malo Francozov, ki se zdaj umaknejo iz Rima, bode o prihodnji Veliki noči že večí del kardel iz Rima, ter bode ostal ondi samo general Montebello z inženirskim oddelkom, topništvo in lovci.

Časnice za pričujoče leto iz sv. pisma.

1. Za mladenčce, kteri so se odmenili za duhovaki stau: FVnes CeCIderVnt Míhl In praeCLarls. Ps. 15, 6.
2. Za tiste, ki so imeli nove ali pa zlato maše: In ConspeCtV aLtissIMI DepreCabltVr. Ecc. 39, 6.
3. Za tiste, ktere v kake družbe zbere, volijo: Non seDI CVM ConCILIo Vanltatls. Ps. 25, 4. (Cyr. a Meth.)

Poslednja ni čisto opravičena, ker prva besedica nima v sebi nobene številke; zbornikom je torej dolžnot gledati, da se modro obnašajo in jim ta besedica ne odpade; sicer bi se moglo misliti, da je v tej verstici kako prerokovanje.

Prav nove in še gorke.

Svitla cesarica Elizabeta so milostivo sprejeli varstvo nove ljubljanske otroške bolnišnice, dovolili ji ime Elizabetnica, in 100 gold. v dar poslali. — Svitli cesar so poslali prečastito Gospó Mater ljublj. uršulinskega samostana Johano bar. Cirhajmovo z redom zlatega križa s krono za velikoletne posebne zasluge. — Odbor za Slomščekov spominek je imel 12. t. m. prvo sejo, v kateri je vse vravnano za pobiranje milodarov za ta spominek do konec leta 1866. — „Drobtinice“ se natiskuje. — Velika sinočna Elizabetina beseda v prid otroče bolnišnice se je prav dobro obnesla, dala je neki blizo 400 gold., dvorana je bila veliko premajhna. Naloge so bile zares izvrstno izpeljane. Poštenje zverševavcem. Ne smemo pa vender zamolčati razodevane želje zastran nekoliko ženskega pevškega osebstva, da naj bi pri obleki na občinstvo več ozira imelo: slovensko oko je čisto. Tudi nekatere pesmi bi se bile mogle, zlasti v oziru na naj različniši občinstvo, skerbnejše izvoliti. Glasba verlih Moravcev, pesem od verlega moža, govornjena po gospodičini Tomanovi, in Ilirija oživljena so bile tri presvitte zvezdice tega večera.

Duhorske spremembe.

V goriški nadškofli. Gosp. Janez Juh, kaplan pri sv. Lucii, gre za administratorja v Jagerše; gosp. M. Valec, novoposv. k sv. Lucii; g. Val. Zbogar, kaplan v Volčah, za vikarja v Pekino; g. Fr. Kodermac iz Gradiške k stolni cerkvi za korvikarja; gosp. Juli Venturini iz Vilec za vikarja v Vermeljano; g. Štef. Brezan za kaplana v Vilese; g. Jan. Komar, novoposv., za kaplana v Šempeter pri Soči; gosp. Jože Žlundar za vikarja v Lipo.

V lavantinski škofli. Gospod Ant. Klemenčič je dobil faro pri sv. Kungerti; gosp. Lovr. Potočnik je postavljen za provizorja pri sv. Križu na Belih vodah; na njegovo mesto je prišel za kaplana v Konjice g. Jan. Krener, in k sv. Križu na Slatini g. Belšak iz Slov. gradca. Prestavljena sta: gosp. Val. Krajnc iz Tinj v Ruše, in g. Sovič iz Razborja v Tinje.

V terzaški škofli. Gosp. Baštjan Marchio, dosedanji šolski učitelj v Milah (Muggia), je imenovan on-dotni kaplan.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. V namen sv. leta: G. f. J. Križaj 10 gold. st. d. v sr.; g. k. J. Oblak 5 gold. st. d. v sr.; g. k. J. Smolej 2 gold. 45 kr. st. d. v sr.; — neka šola z Gorenškega v ravno ta namen 2 gold., da bi sv. Oče blagoslovili mladino.

Gosp. mis. Pirceu za Vezilo. G. f. J. Križaj 5 gold. (za sveto leto).